

Doel

- Een beeld krijgen van de ontwikkeling van Natura 2000-gebieden, hun kwaliteit en de invloed van drukfactoren. Daarvoor worden jaarlijks veldbezoeken aan deze gebieden uitgevoerd. De veldbezoeken vormen een aanvulling op de reeds bestaande monitoringssystematiek. Ze dragen daarmee bij aan het inzicht in de staat van de Natura 2000-gebieden en de mate waarin de instandhoudingsdoelstellingen gehaald worden.
- Onvoorziene ontwikkelingen in de instandhoudingsdoelen tijdig signaleren, daarmee kan mede bepaald worden of bijsturing wenselijk is.
- Bij het veldbezoek 2025 in Norgerholt is stilgestaan bij de habitattypen en/ of Habitatrichtlijnsoorten Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) en Hoogveenbossen (H91D0*). Ook is gesproken over (externe) factoren die daar invloed op (kunnen) hebben.
- Ter voorbereiding op het veldbezoek hebben voortouwnemer en terreinbeheerder aandachtspunten gekozen en gezamenlijk besproken. Deze zijn verwerkt in het verslag.

Bijlagen

- bijlage 1: Kaart met de bezochte locaties tijdens het veldbezoek.
- bijlage 2: Synthesetabel concept-NDA met inschatting van de huidige ontwikkeling

Algemeen

In opdracht van de provincie worden alle Natura 2000-gebieden in Drenthe jaarlijks bezocht. Zo kan een actueel beeld gevormd worden van de ontwikkelingen en aandachtspunten binnen de gebieden.

Tijdens dit veldbezoek zijn de N2000-doelen op de eigendommen van Natuurmonumenten besproken en zijn enkele locaties in het N2000-gebied bezocht. Daarbij zijn een aantal ontwikkelingen besproken welke hieronder worden toegelicht.

BEVINDINGEN

Tijdens het veldbezoek aan het Norgerholt zijn verschillende drukfactoren (ook N-depositie) en beheerknelpunten besproken. Voor alle activiteiten die invloed hebben op het gebied, zoals drainage, het verwijderen van kwetsbare vegetatie of het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijgelegen lelieteelt, geldt een vergunningplicht. Deze punten zijn ook aangedragen door Natuurmonumenten in voorgaande jaren, maar handhaving heeft nog niet plaatsgevonden. Bij de lelieteelt was tot diep in het bos het gebruik van bestrijdingsmiddelen geroken door de beheerder, toen deze op de naast gelegen landbouwgebieden werd gebruikt. Voor telers geldt dat bij een overtreding eerst een waarschuwing wordt afgegeven en pas het jaar daarop een boete kan volgen.

De Norger Bosmuur (*Stellaria nemorum* subsp. *montana*), binnen NL vrijwel alleen bekend in het Norgerholt, komt alleen nog langs de paden voor. Deze plant heeft het net als andere (typische) bosflora steeds moeilijker door de hiervoor genoemde drukfactoren en de beperkte plekken waar de vaak zeldzame soorten zich nog kunnen vestigen. De situatie vertoont gelijkenis met het Mantingerbos (zie verslag Natura 2000-veldbezoek Mantingerbos 2025). Verder is er sprake van verdroging door nog aanwezige (rand)sloten, greppels en vermessing vanuit een akker die afwatert richting het ven. Het is nog onbekend welk negatief effect dit kan hebben. Het herstel van het ven kan strijdig zijn met de instandhouding van het Hoogveenbos-habitatype. Dit in verband met vernatting/peildynamiek waardoor het bos te nat werd of door benodigde ingrepen in het ven wat een negatief effect kan hebben. Of dat werkelijk zo is zal onderzocht worden tijdens de actualisatie van het N2000-beheerplan of tijdens een toekomstige LESA.

Instandhoudingsdoelen

Het Natura2000-beheerplan benadrukt het belang van het behouden en versterken van de bijzondere vegetatiestructuren die in Norgerholt aanwezig zijn die behoren bij het habitatype Beuken-eikenbossen met hulst (H9120). Vegetatieopnames uit 1939, 1978 en 1999 laten veranderingen in de samenstelling zien, waarbij typische soorten zijn afgenomen. Om beter zicht te krijgen op trends en instandhouding kan er mogelijk gekeken worden of er is het van belang om aanvullende gegevens uit archieven van Natuurmonumenten te vinden is. De instandhoudingsdoelen zijn kwetsbaar door intensief agrarisch gebruik in de omgeving en door het hiervoor ontstane hydrologisch systeem welke heeft geleid tot verdroging.

Beheer

Norgerholt wordt 'actief' beheerd, onder andere door het bestrijden van exoten zoals de Amerikaanse eik en de Amerikaanse vogelkers. Er wordt nagedacht over de rol van hulst in oude bossen, zeker omdat het een dominantere rol begint te spelen in het systeem. Daarnaast fungeert de natuurakker aan de noordzijde, met o.a. slofhak, als buffer en verbinding tussen het bosgebied en houtwallen en bossen in de omgeving.

Uit onderzoek naar de bosbodem dat door de Bosgroepen is uitgevoerd voor SPUK1 (Programma Natuur) blijkt dat het bos ecologisch goed scoort. Voor herstelmaatregelen is er onder meer via SPUK2 aandacht voor de hydrologie, gericht op het tegengaan van verdroging, en exoten.

Herstelmaatregelen

Herstelmaatregelen richten zich vooral op het verbeteren van de waterhuishouding. Het afdammen of dempen van sloten kan positief zijn voor het ven en de lokale hydrologie, al kan dit (tijdelijk) negatieve gevolgen hebben voor het bos. Enerzijds voor het oud bostype, waar bomen zich bij snelle vernatting niet snel genoeg kunnen aanpassen en daardoor doodgaan (op de lange termijn is vernatting echter positief). Anderzijds voor het vochtige bostype, waarbij waterstanden dynamischer worden terwijl veengroei stabiele waterstanden vraagt. Een geleidelijke vernatting lijkt in alle gevallen wenselijk. Voor het veenmosvennetje geldt dat uitbreiding wenselijk is om een stabielere situatie te bereiken, omdat het huidige waterveenmos beperkt is in zijn vermogen om vocht vast te houden. Voor verdere ontwikkeling van soorten is een stabielere waterstand nodig. In het nabijgelegen Tonckensbos bevindt zich een bronpopulatie van vier tot vijf soorten veenmos, wat aanknopingspunten biedt voor herstel, doordat de soorten zich mogelijk naar het Norgerholt kunnen verplaatsen

Exoten

Er wordt actief ingezet op het bestrijden van exoten zoals de Amerikaanse eik en de Amerikaanse vogelkers, net als vorige jaren. Deze soorten worden geringd (grote exemplaren) of uitgetrokken (kleine exemplaren) om ruimte te bieden aan inheemse soorten en om het bosreservaat in stand te houden. De komende jaren zal verder worden ingezet op beheer van de exoten in het bos, waarnaar ook geëvalueerd kan worden wat de resultaten zijn.

Overig

Een actielijst met de belangrijkste knelpunten en aandachtspunten zal worden gedeeld met de provincie Drenthe. Volgend jaar staat de SNL-monitoring gepland, al is het in de praktijk lastig gebleken om deze weg te zetten op de markt. Verder wordt aanbevolen om aanvullende bodemonderzoeken over de strooisellaag en kwaliteit van de bodem te doen en de monitoring van soorten uit te breiden om een vollediger beeld van de natuurkwaliteit te krijgen. Momenteel wordt er alleen aanvullend onderzoek gedaan naar vlermuizen. Dit zal worden opgenomen in het te actualiseren N2000-beheerplan van het Norgerholt.

Conclusie

De bevindingen leiden tot het beeld dat:

- Hydrologisch herstel is noodzakelijk om verdroging en aantasting van habitattypen terug te draaien. Daarbij is aandacht nodig voor negatieve korte termijneffecten door te snelle vernatting.
- Zeldzame soorten, waaronder Norgerbosmuur, staan onder zware druk en vragen gerichte bescherming.
- Monitoring en kennisbasis zijn momenteel onvoldoende om de volgende stappen te nemen in herstelmaatregelen; verder onderzoek is hiervoor nodig.
- Actief beheer tegen exoten moet worden voortgezet.

- Herstelmaatregelen dienen te focussen op hydrologie voor het habitatype Beuken-eikenbossen met hulst.
- Provinciale afstemming en handhaving zijn cruciaal voor het behalen van instandhoudingsdoelen.

Accordering verslag

Dit verslag is met instemming van alle aanwezigen bij het veldbezoek en de provinciale co-lezer vastgelegd

Bijlage 1: Habitattypenkaart (T0) met de bezochte locaties (rode stippen)

Bijlage 2: Synthesetabel concept-NDA met inschatting van de huidige ontwikkeling

Geen ingevulde tabel ontvangen